Solblink.

Tidsskrift for naturlig Livsførelse.

Nr. 5. | November. | 1907.

Den tyske Lægestands vanskelige Stilling i Nutiden.

(Fra »Vegetarische Warte«.)

I vor Tid, hvor der findes en stadig voksende Modstand mod den herskende Lægemetodes Tyranni, hører man ofte Ytringer af Had mod Lægerne, der vel nok er forstaaelig, men dog ikke er tilladelig. Angriberne forglemmer altfor let de Vanskeligheder, som Lægevirksomheden fører med sig, og kommer med Personligheder, hvor de burde være saglige. — Vanskelighederne gruppere sig hovedsagelig om to Punkter: for det første skal Lægen dog ogsaa leve og maa derfor stadig tage Hensyn til Publikum; for det andet skal han sikre sig ligeoverfor Kollegaer, der ikke tilgiver ham, hvis han gaar sine egne Veje.

Publikum læser ogsaa meget om Sygdomme, forlanger at der skal gøres noget og er altid med paa det mest moderne. Med Hensyn til videnskabelige Anskuelser er Publikum for det meste forud for Lægerne; thi medens disse endnu prøver det ny, har Lægmanden allerede ladet sig bedaare af den nyeste Overtro. De kemiske Fabriker opfinder stadigt ny Lægemidler for Profittens Skyld, og betaler Læger for at rose deres ny Midler og beherske Medicinmarkedet. Disse Fabriker, i Forbund med ærgerrige Professorer, der opdage ny Sygdomsaarsager, hjælper Publikum ud over de Betænkeligheder, der mulig kunde stille sig i Vejen for at blive kureret efter nyeste Mode. Thi den sunde Menneskeforstands Stemme lader sig — selv hos rige Folk — ikke helt kvæle. Denne kalder stadigt frem i Erindringen, at Sundhed staar i et vist Sammenhæng til naturlig Levemaade, og at Sygdomme for det meste gro frem af Forsyndelser mod denne. Men

at rette sig herefter falder meget ubekvemt, og gærne hører og læser en rig Mand eller en Verdensdame, at Sygdomme har deres Oprindelse fra Baciller, fra Moskitoer, fra Tse-tsefluen eller andre lignende Aarsager, som selv det bedste og dydigste Menneske maa bukke under for. Saadanne Anskuelser maa Lægen bøje sig for, hvis han vil have Patienter, det vil sige: leve.

Til fattige Folk siger den forstandige Læge rent ud, at det er usundt at drikke Snaps, men til Bankdirektøren tør han ikke sige, at de yppige Soupers med tunge Vine er Aarsag til hans Tarmlidelse, thi saa tager denne Patient en anden Læge.

Hvem, der betaler sin Læge et højt Honorar, vil kureres uden at forandre sine daarlige Vaner.

Publikum vil da saaledes i Almindelighed erklære den fornuftige Læge, der gør opmærksom paa Sygdommens sande Aarsager, for at være uvidenskabelig og vil gøre Charlatanen rig. Der er Familier, som formelig er stolte af, at hos dem er der gjort 12 Operationer, hvoraf 6 med dødeligt Forløb; det gør de sig vigtige af!

Det var Publikum; — men nu Kollegaerne?

Man skal blot ikke tro, at alle Læger — de være nok saa »videnskabelige« — selv tror paa deres Kure. Der gives blandt disse mange brave og forstandige Folk, der lider under en indre Konflikt, forsaavidt de udover deres Kald paa en Maade, som de selv anser for usand. Men hvad skal de gøre? — Ikke alle er saa velstillede eller har saa megen Karakter, at de kunne vende Moden Ryggen. Saadanne Mænd, der vel har Forstaaelsen, men ogsaa ville leve og har sat deres Midler i Studiet, ser sig ved Sygesengen i en meget vanskelig Stilling. Anvender de Midler, der stemmer overens med den herskende Mode, saa er de sikrede i alle Tilfælde, enten saa den Syge lever eller dør. Men anvender de Midler, som er imod den herskende Teori, og Patienten dør, saa er de hjemfaldne til de skinsyge, hadfyldte Kollegaers Hævn, der nok tidligere vil have bemærket, at Kollegaen var tilbøjelig til »Kvaksalveri«.

Den ulykkelige Læge bliver stillet i Gabestokken og straffet. At den behandlende Læge ved vanskelige Tilfælde tager Kollegaer med til Konsultation sker i mindre Grad for at redde den Syge end for at redde Lægen. Og saa Kollegialiteten! Korpsaanden, Lægens farligste Fjende,

er altid Kolegaen. Og naturligvis gives der overalt »herskende Retninger«. Først og fremmest ved Universiteterne. En eller anden af Professorerne er altid ovenpaa, dominerer altid, og saadanne herskende Personligheder ere ganske naturligt ikke dem, der virkeligt ere Videnskabens Lys; det er de gode Forretningsfolk. Saadanne Folk samle deres Tilhængere, deres Stab af Kolleger, omkring sig og leder sammen med dem Begivenhederne. Og dette gentager sig i enhver By, blot under mindre Former. Overalt er der Partier. Den Læge, der da ikke stemmer i med og ikke bøjer sig, han er Opponent, Frondør, og han faar tage sig iagt. Den ene Haand vasker den anden, og den, der ikke vil vaske med, bliver sværtet — kommer paa den sorte Liste.

Det herskende Parti bærer sig ad ligesom paa Jagt, hvor Vildtet, det vil sige Publikum, bliver dreven ind i Garnet. De indflydelsesrige Steder i Ministeriet, Kommunalbestyrelsen, ved Sygehusene bliver besat med Vennerne, der indbyrdes anbefaler hinanden og kalder hinanden indbyrdes til Konsultation. — Den herskende Mode i Fysiologi, Pathologi, Terapi bliver understøttet af hele Kliken. En Læge, som ikke kan stemme med heri, kan umuligt længe holde Stand. Først er han betragtet som »Outsider«, saa Modstander, og sluttelig sættes han i Ban.

Hvor bliver der lavet til for Begynderen, som er klog, der smigrer for de herskende eller endogsaa ægter Datteren af Geheimemedicinalraaden. Han behøver ikke at forstaa sig paa ret meget, Patienterne bliver sendte til ham. Han behøver slet ikke at kurere paa dem, han har jo Specialisten med Kniven i Reserve. Han bliver berømt og rig, henover Grave skrider han frem til Titler og Ordener.

Den, der nu tænker over alt dette, vil dømme mildere. Vistnok dør der alene i Tyskland hvert Aar flere Mennesker af fejlagtig Lægebehandling, end der blev dræbt og saaret Mennesker i den russisk-japanske Krig, men den Rettænkende vil ikke give Lægerne Skylden derfor, men Systemet, selve den herskende Lægekunst. Uvidenhed er Moder til alt ondt!

✿

Oversætterens Anmærkning.

Man maa kende meget nøje til tyske Forhold for at kunde bedømme om ovenstaaende Skildring af de bedrøvelige Læge-

forhold i Tyskland er overensstemmende med Virkeligheden; men det er dog godt at kunne sige, at saa galt er det heldigvis langtfra i Danmark.

Øjebliksbilleder fra Kristiania.

Er der Betingelser for en varig vegetarisk Bevægelse i Norge? Svaret bliver ubetinget Ja, i hvert Fald for det sydlige Norges Vedkommende. Den Havebrugsudstilling, som afholdtes de sidste Dage i September i den gamle Frognerparken nedenunder Voksenaasen, gav til Skue en forbavsende Mængde vel udviklede norske Frugter og Grøntsager. Et Øjeblik saa det ud, som om der ingen Udstilling kunde blive, da den sludfulde Sommer og Nattefrost i August havde ødelagt mange Havers bedste Ting. Men det prægtige Vejr i September reparerede en Del af Skaden, og der stormede saa meget ind til Udstillingskomitéen, at den i sidste Øjeblik maatte bygge et Par vældige Pavilloner for at faa Plads til alle Herlighederne. Fra det sydlige Norges brede frugtbare Dalstrøg kom det meste — alt af en ganske udmærket Kvalitet — ligesom fra Hardanger og Sogns lune Fjorddale en Masse Frugt, veludviklet og særlig fin i Smagen. En Rigmand fra Frederiksstadegnen havde en ren Pragtsamling af de mest forskelligartede Havesager i Form og Størrelse, som man knapt kunde tiltro disse nordlige Breddegrader Muligheden af at kunne frembringe. En anden Mønstersamling kom fra en Opdragelsesanstalt for vanartede Drenge — Bastø ude i Kristianiafjorden. — Man siger, at der ude er en gammel »Vagtmester«, som leder hele Havearbejdet og med Drengenes Hjælp fremlokker af den fede Jord saa udmærkede Ting, at den mest velplejede danske Have knapt kan opvise Mage.

I Nærheden ligger som en Kontrast en lille Samling spinkle, ligesom lidt forkomne Urter, magre Gulerødder, blege Rødbeder, tynde Purrer og ikke særlig svulmende Sellerier. Men disse beskedne Ting kommer som Repræsentanter for vistnok Evropas nordligste Køkkenhave et Sted oppe i Finmarken, som hedder Karasjok — 14 Dage har de været om at komme ned til Kristiania — de er dyrkede af en Præst deroppe, fra hvem der ligger en næsten rørende undskyldende Skrivelse, hvori han

frygter, at hans stakkels Plejebørn maaske helt taber Livet af den lange Rejse, men haaber, at de dog maa blive lidt godt modtagne i det fine Selskab i Syden. Spiselige er de og kraftigt velsmagende. Naar sligt kan dyrkes i Finmarkens korte Sommer, behøver man ikke at være bange for, at der ikke kan dyrkes nok i det øvrige Land. Dette her er jo ganske isolerede Udposter, skilte fra Stamfrænder ved milevide Ødemarker — men naar Havekulturen langsomt vinder frem mod Nord, vil det nok se anderledes ud. Planterne vil vide at tilpasse sig, naar de kommer i mere samlet Flok, og efterhaanden selv bidrage sit til at skabe gunstigere Udviklingsbetingelser.

I et og alt gav Udstillingen det Indtryk, at Norges Land nok vil være i Stand til at forsyne Beboerne med gode Havesager, naar de blot stiller Fordringer dertil — og det synes Publikum virkelig at gøre. Ved Auktionen efter Udstillingens Lukning blev alt bortrevet af et uhyre stort købelystent Publikum — de danske Sager betaltes højst — det kan heller ikke nægtes, at gennemgaaende gav de meget talende Vidnesbyrd om baade den danske Havekunsts høje Standpunkt og om Danmarks udmærkede Naturbetingelser for at kunne frembringe allerførste Klasses Havesager. De paaskønnedes ogsaa af den norske Komité med en Mængde Udmærkelser. — Sporvognene, — »Trikkerne«, som de her kaldes —, som den Dag drog fra Udstillingspladsen ind ad Byen til, var forvandlede til rene Drivhuse — hver eneste Passager havde Favnen fuld af Potteplanter, Kurve med Frugt, Drueklaser, Kaalhoveder og Meloner — et overmaade malerisk Syn — ingen Tvivl om, at Havebruget tilhører Fremtiden ogsaa heroppe.

* * *

Skolehavesagen er ogsaa paa Dagsordenen heroppe. Det private Initiativ har her givet sig et ejendommeligt Udslag, idet en Dame — Kvindebladet »Husmoderen«s Redaktrice, Frk. *Marie Førstad* — fik bevæget en rig Jorddrot i Byen til at overlade et Stykke Jord til Skolehave. Frk. J. paatog sig Omkostningerne ved Arbejdet — Indhegning, Anskaffelse af Redskaber og desl. samt hele Undervisningsarbejdet. Jordstykket ligger i et solaabent Dalstrøg i Vestkanten af Byen med huskransede Bakkedrag omkring og en herlig Ud-

sigt til Voksenaasens skovklædte Ryg. Fra det tidlige Foraar har den energiske Frøken arbejdet med 24 Drenge hver Eftermiddag fra Kl. 4 — kun en kort Tid maatte hun afbryde paa Grund af et Hospitalsophold, og i den Tid lededes Undervisningen af en kvindelig Slægtning. Resultatet af disse Damers Arbejde med disse 24 Drenge og denne Jord, som var ganske raa og opfyldt af en Masse Skærver af det sorte bituminøse Skifer, hvoraf Bakkerne bestaar, er simpelthen imponerende. Der er i Aar kun dyrket almindelige Grøntsager, men det, som er avlet, er næsten uden Undtagelse første Klasses Produkter. Mægtige Kompostdynger viser, hvad for en Mængde Ukrudt, der er ryddet væk. Hele det store Anlæg gør et overordentlig sirligt Indtryk — her har baade været Kærlighed og Kyndighed. Frk. J. erklærer, at aldrig har nogle Uordener eller Udskejelser fundet Sted fra Drengenes Side — det er udelukkende Arbejderklassens Børn — men ellers er Kristianias »Gadegutter« just ikke roste for de aller fineste Sæder. Det er udelukkende den sunde Beskæftigelse, ledet paa en kærlig og klog Maade, som har tæmmet deres grove Lyster. Hvad vilde der ikke blive udført for et velsignet Arbejde i virkelig Kulturs Tjeneste, hvis Damer med rigelige Penge, rigelig Jord og rigelig Tid vilde følge dette glimrende Eksempel og trække Gadens vilde Skud fra Rendestenen ind i Havens friske, rene Luft og omgaas dem under det muntre Arbejde med den Mildhed og Venlighed, som det travle Samfund ikke giver Staklernes forslidte Forældre Tid eller Evner til at øve.

Det udmærkede Arbejde, som her er nedlagt, er saa meget mere beundringsværdigt, som Frk. J. har naaet en Alder, i hvilken de flestes Livsgerning for længe siden er fuldt afsluttet. Ingen, som ser hende selv arbejde iblandt sine Drenge og uddele sine Ordre med en mild Bestemthed, klart og tydeligt, tænker paa, at man har for sig en Kvinde, som allerede har et meget langt virksomt Livsløb bag sig. Hun erklærer selv, at hun føler sig eje ungdommelig Spænstighed baade i Sind og Legeme og tilskriver Fænomenet den Omstændighed, at hun største Delen af sit Liv har levet paa Landet, beskæftiget med Havebrug.

Vil I bevare Eders Sundhed og Friskhed, I unge Damer fra Byen, saa følg Eksemplet og drag ud i Haven med Spade og Rive!

Norges første *vegetariske Sanatorium*, grundet og ledet efter Naturhelbredelsesidéerne, er grundlagt ude paa en herlig Plet i Kristianiafjorden ved en lille By Hvitsten, lidt syd for Drøbak. Beliggenheden for et saadant Sanatorium kan ikke tænkes bedre end her. Beskyttet imod Nord paa en jævn solaaben Skraaning imod Syd lige ned til Fjorden, som her aabner sig ud mod det fri Hav — her er Solbad med lige direkte Adgang til Strandbad, et andet midt oppe i en herlig Fyrreskov, hvorimellem stikker runde Granitkoller op, bløde af hvidt Rensdyrmos — rene Varmeopsamlere — Frugtplantager som unge, friske Oaser i den norske Granskov — en gammel hyggelig norsk Bondegaard med mange maleriske Huse, henslængte, hvor de bedst passer paa Bakkerne, danner Grundelementet for den ny Anstalt, som i sin korte Levetid — knapt 2 Aar — har vundet en saa stærk Søgning, at Bygningerne ikke kan rumme alle Patienterne. Her skal bygges nyt til Foraaret, alt skal være stort, lyst og friskt — Sol- og Lysbade i rummelige Glassaloner i Taarnetagen, for at man ved store Spejlglasruder om Vinteren kan beskyttes mod de hvasseste Vinde, saa man ikke behøver at udelukke en eneste Lysstraale. Doktoren og hans Frue er overmaade sympatetiske Personligheder, energiske, viljestærke Vestlændinger, overbeviste Forkæmpere for en sund Livsførelse og har formaaet at vinde næsten alle de norske Læger for sine Idéer. De præsiderer som Husfader og Husmoder ved Bordet og lever den meste Tid sammen med Patienterne. Det har jo en overmaade psykisk Betydning for den Slags nervøse Patienter, som søger slige Sanatorier, at have Lægens Eksempel stadig for Øje, at kunne omgaas ham som et ganske almindeligt Menneske i Stedet for at betragte ham som et Overvæsen, der i majestætisk Unærmelighed svæver over Skyerne. — Her er mange danske Patienter nu, og flere ventes, som vil aande den stærke, norske Luft — til Gengæld mener Doktoren, at mange Nordmænd vil drage ned til Øresunds smilende Kyster, og han glæder sig til denne fortræffelige Form for Internationalisme. —

* * *

I Kristiania er der 20,000 flere Kvinder end Mænd, siger Statistiken; kraftige energiske Kvinder er det, intet Under, at de har tilkæmpet sig kommunal

Stemmeret. Her eksisterer mange Kvindeforeninger, den største er »Hjemmenes Vel«, en Landsforening med Hovedsæde i Kristiania med over 4,000 Medlemmer.

Den optager ogsaa Mænd, men Bestyrelsen og Administrationen bestaar af lutter Kvinder. Den har mange Sager paa sit Program. I Foreningens Lokaler, der er beliggende midt i Byen — Kongensgade 29 — bespises daglig ca. 350 Medlemmer med ordentlig Mad til Priser pr. Portion af 10 højst 50 Øre. Der paatænkes Udvidelse af Lokalerne, som er bleven noget trange, maaske med en vegetarisk Filial. Foreningens Medlemmer har 5, 10 og 15 % Rabat hos næsten alle Byens Kobmænd. Der holdes i Vinterens Løb en Mængde oplysende Møder, særlig praktiske Diskussionsmøder, for Husmødre og Tjenestepiger, samt belærende Møder om norske Styrelsesreformer — men ingen partipolitiske Møder; — den sørger for trætte Tjenestepigers og Arbejderhustruers Landophold — har et Laanefond for unge Piger, som søger Uddannelse i et eller andet Fag — udsætter Konkurrancer for Tegninger til de bedste Boliger for Arbejdere og Smaafolk — har et meget benyttet Fæstekontor, samt er i det hele altid i Spidsen for alle nye humanitære Foranstaltninger.

Det er denne velansete og virksomme Forening, der har paataget sig Arrangementet med de *vegetariske Kursus*, som under Ledelse af Hr. og Fru Bøkelund, samt Fru Blechingberg, har været afholdt her i Oktober Maaned. Tilslutningen var saa stor, at der maatte afholdes 4 Kursus med 35 Elever paa hvert, saa mange som bekvemt kunde rummes i det velindrettede Skolekøkken, hvilket Bestyrelsen for en større Pigeskole — Nissens højere Pigeskole — ganske uegennyttig har stillet til gratis Afbenyttelse. Flere Deltagere har tegnet sig, men alle kan ikke komme med, da Skolerne ikke kan erholdes for flere Kursus. Kvindesagsforeningen har anmodet om et Kursus i sin Fagskole, og dér kan saa en Del blive optaget. Hvert Kursus omfatter 5 Dage, Undervisningstiden 4—7, saa Spisning i Skolens Tegnesal, der desværre ikke kan rumme saa mange Gæster, som har Lyst til at deltage i Maaltidet. Der har i Reglen været mellem 60—70 til Bords og der har lydt enstemmigt stærke Lovord over Retternes Velsmag. Alle har med usædvanlig Liv og Lyst taget Del i Undervisningen og vist den største In-

teresse for Sagen ved en Mængde Detailspørgsmaal. — Deltagerne har repræsenteret alle Samfundsklasser fra Tjenestepiger hele Rangskalaen opad til Statsraadsfruer. Paa hvert Hold har der været flere Lægefruer som de mest begejstrede Deltagere. Alle uden Undtagelse har omfattet de vegetariske Idéer med ualmindelig god Forstaaelse. For den, som har fulgt denne Bevægelses Udvikling, viser det sig klart, at medens man i Begyndelsen modtog denne Sag overlegent med en Masse taabelige, barnlige Bemærkninger, med Indvendinger af alle Slags og stemplede dens Forfægtere som halvforstyrrede Fanatikere og Asketer, som med vanvittig Dødsforagt gik sin egen Undergang snarlig i Møde og vilde tvinge andre ind paa samme Daarskaber, er Opfattelsen nu ganske forandret. Man gaar ganske simpelt ud fra, at Plantekost er den eneste virkelig sunde og naturlige, den man ved Uforstand, Tankeloshed og seig Vedhængen ved gamle Vaner er kommen bort fra. — Uden at man rigtig ved, hvordan det er gaaet til, har man faaet Øjnene op for de personlige og samfundshygiejniske Fordele ved en simpel, ren, første Klasses Næring, hentet direkte fra Planteverdenen, og det praktiske Spørgsmaal om, hvordan man kan slippe bort fra den gamle Levemaades mange Ulemper og ind i en ny, som man har paa Følelsen er god, træder først og fremmest i Forgrunden. Og man begynder for Alvor at diskutere om, hvordan man her i Landet skal indrette sig, saa at man til enhver Tid paa Aaret kan have en rigelig Forsyning af Planteprodukter til saa billige Priser, at alle Samfundsklasser kan blive sat i Stand til at reformere deres Levemaade. Og man kan være vis paa, at dette ikke bliver blot en flygtig Grille, som i Storbyen fortrænges af en anden Modestemning. — Intelligente Nordmænd griber sjælden en Sag helt overfladisk an, de giver sig ikke i Kast med en ny Sag, førend de finder gyldige Grunde derfor, og har de først omfattet en Sag med Varme, saa plejer de ikke at opgive den, førend de har gennemført den i sine Konsekvenser. Derfor kan vi ikke andet end være glade ved, at de norske Kvinder — og for den Sags Skyld ogsaa Mænd — saa fordomsfrit og beredvilligt har rakt os Haanden til et broderligt Samarbejde. Det vil spore os alle hjemme i Danmark til nyt friskt Arbejde, naar vi ved, at vi har saa mange Meningsfæller

og Arbejdskammerater heroppe i det prægtige Fjeldland.

* * *

Den Serie Foredrag, som afholdes under de vegetariske Kursus', er af følgende Indhold:

1) Vegetarismens almindelige Grundsætninger,

2) Stofskiftet og Næringsmidlerne,

3) Sol, Lys, Luft og Vand som Sundhedskilder,

4) Frugtspisning og dens Betydning som Forebyggelsesmiddel imod Alkoholmisbrug,

5) Vegetarismens Indflydelse paa det Psykiske og paa Samfundsforholdene.

* * *

Arrangementskomitéen for Vegetar-Kursus' bestaar af: Fru Lagmand *Thinn* (Formand for Komitéen og for »Hjemmenes Vel«), Fru *Lampe*, Fru *Haslund* og Cand. *Selboe* (Formand for Norges vegetariske Forening).

* * *

Tilførselen af Frugt og Grøntsager paa Kristiania Torve er paa denne Tid daglig ret stor, Varerne gennemgaaende gode, men Priserne betydeligt højere end i København. Af Frugt er Blommer i mange forskellige Sorter de mest fremtrædende, dernæst Pærer særlig Graapærer, Æbler er for det meste smaa og daarlige. Af Grøntsager er alle Rodfrugter gode — store pæne Sellerier betales med 20 Øre Stykket — al Slags Kaal ligeledes god — et stort Blomkaalshoved koster 50 — overjordiske Kaalrabi og Botfeldske Roer dyrkes her ikke. Græskar og Tomater har ikke været til at opdrive i de sidste Uger. Prisen paa Levnedsmidler særlig af Planteoprindelse er gennemgaaende højere — mellem 5 og 20 % — end i Danmark, da Norge har Told paa alle Fødemidler. Her nogle Toldsatser i Øre pr. Kilo (Reflektionerne kan man selv anstille): Tomater 40, Æbler og Pærer 12, Jordbær 20, andre Bær, Blommer og Dadler 15, Kaal og Gulerødder 0,3, Frugtvine 50, Saft 75, Brød 20, Appelsiner 0,2. Disse sidste sælges uafbrudt hele Vinteren til 3 à 4 Øre Stykket, da de spanske Appelsiner er en Byttevare imod den norske Klipfisk, som de spanske Katoliker konsumerer enorme Mængder af i Fastetiden — her er unægtelig Fordelen paa Normændenes Side. Bananer forekommer overalt i Frugtbutikkerne — og dem opstaar der

flere og flere af, særlig ude i Villakvartererne — her og der ser man dem i interimistiske Smaaskure, men de sælges ikke fra Vogne paa Gaderne som i Kobenhavn; 10 Ore pr. Stykke er Gennemsnitsprisen. De spanske Druer er billige af samme Grund som Appelsinerne.

Man siger her, at der er næsten ingen Tilforsel af friske norske Havesager om Vinteren, idet Havedyrkerne paa Landet ikke kuler deres Produkter ned.

For imidlertid at faa større Tilforsel til rimelige Priser, er der Planer oppe om at oparbejde en Folkestemning mod de høje Toldsatser paa Levnedsmidler. Man er meget interesseret i at høre, hvorledes Udvalget til Frugttoldens Bekæmpelse har grebet Agitationen an mod den truende Frugttold i Danmark.

* * *

Militære Vaabenøvelser omsat i civilt produktivt Arbejde. Lørdag d. 19. Oktober var den militære Krigsret samlet for at dømme Student Ejnar Lie — Søn af Oberstløjtnant Lie — for Nægtelse af Militærtjeneste. Efter en glimrende Forsvarstale dømtes han enstemmig til 1 Aars Fængsel, medens Retten ligeledes enstemmig udtalte sig for en Afkortning af Straffen til 6 Maaneder. Den unge Mand ønsker at udføre nyttigt Arbejde i Stedet for de militære Øvelser i Overenstemmelse med et Forslag til Lov om Valgfrihed for værnepligtige Mandskaber, som i 1898 fremsattes af Formanden for Norges Fredsforening, Statsrevisor N. J. Sørensen, sammen med Formanden for Kristiania Arbejdersamfund og den norske Good-Templar Orden. Et lignende Forslag er i Danmark udarbejdet af Sognepræst Thomsen i Ostløs og i Sverrig af Geodet Henning Melander og fremsat i den svenske Rigsdag af Rigsdagsmand Bystrøm. I Norge har dette Forslag ført til, at man har undersøgt Forholdene nøjere og gennem Overkommandoen indvilget Fritagelse for dem, som nægter Militærtjeneste af religiøse Grunde. Den ovennævnte Dom formodes at være den sidste af den Slags Domme, da Militærkomitéen, som nu sidder sammen, skal indtage Forslaget i den nye Hærordning, der skal forelægges næste Storting.

Haveskole.

Et Forslag til en radikal Skolereform.

Af *John Bokelund.*

III.

(Sluttet.)

Det maa ikke forglemmes, at alle Folkeslags Forestillinger om en Menneskeslægtens uskyldsfulde Barndomstid knytter sig til en Have fuld af dejlige Blomster og herlige Frugter. Naar dette Paradis tabes, gaar Mennesket ud i den syndefulde Verden. At udrede, hvordan Paradiset er tabt, vilde være at skrive Menneskeslægtens Kulturhistorie. Her er nok at minde om Barnets umiddelbare Fryd over Blomsternes Pragt og Frugternes svulmende Skønhed, om hvordan den voksne Mand og Kvinde regner det for en Lykke at kunne leve Livet i saa nær Forbindelse med den fri Natur som muligt, om den ubestridelige Kendsgerning, at et forstaaende Samliv med Planternes Verden forædler Sindet. Ved nu at sætte Børneundervisningen i lige Forbindelse med det Formaal: at genvinde det tabte Paradis, vil man netop som sin vigtigste Forbundsfælle erhverve denne forædlende Indflydelse. Og det vil sikkert vise sig, at det er lettere paa denne Maade at leve efter de almindelige moralske Krav paa Sandhed, Samfølelse og Næstenkærlighed, end naar disse Krav fremstilles ganske isolerede i Form af Lovbud, hvis Efterlevelse medfører en passende Belønning, og hvis Overtrædelse leder til stræng Straf.

Det forudsættes altsaa, at Haveskolens Grundlæggere, Ledere og Lærere ere grebne af Trang til at leve Livet, aandelig set, i Solens fulde, klare Lys, sandt, ærligt og aabent, fredeligt og samdrægtigt, at de er sig fuldt bevidst, at det fremfor alt gælder om at opelske harmonisk udviklede Mennesker, og at dette Maal lettest naaes ved, at Barndomslivets Tanke- og Følelsesliv direkte befrugtes af Naturen.

Nu vil man vistnok sige, at til fuldtud at gennemføre en saadan Skoleplan kræves der specielt uddannede Lærere, som vi endnu ikke ejer. Det er ikke saa vanskeligt, som det ser ud; vi vil netop bort fra den stærke Specialisering, bort fra Ensidigheden til Alsidigheden, og vi begynder jo ganske beskedent og ligefrem med, som det hedder, et simpelt Havearbejde. Vi trænger først og fremmest til sunde, praktiske Mennesker med en stærk Tro paa Menneskets Udviklingsmulig-

heder, med Tro paa, at i hvert Menneskesind findes en Spire, som desværre altfor ofte gaar til Grunde under de fortvivlede Forhold, der vel nærmest maa betragtes som Menneskeslægtens Børnesygdomme. Vi trænger til Personer med en stærk Vilje til at leve Livet ærligt og sandt, og som føler Kald til at sætte denne Vilje ind paa at lede andre til samme Livsanskuelse. — Vi vil forme en Skole som et lille Billede af et sundt Liv, der udvikles Trin for Trin; den kraftige Vækst betinges af, at Lærer og Lærling udvikles under gensidig Paavirkning. — For de færdige Videnskabsspecialister med deres pedantiske Kæphesteridt er der i den ny Skole ingen Brug, de hører hjemme i de gamle Eksamensanstalter, hvor de ere udmærket skikkede til at lede de Smidighedsøvelser, hvorved Eleven gøres kapabel til med størst mulig Glans at slippe igennem den trange Eksamensport.

Vi ejer jo en Lærerstand, bestaaende af en talrig Samling Medlemmer fordelte i en hel Mængde Rangklasser. Men alle klager de højlydt i Tale og Skrift over Mangel paa social Anerkendelse og over den elendige Løn, de faar for deres anstrængende Arbejde —; og Klagerne ere berettigede, det skal villigt indrømmes, — men Ondet stammer fra Systemet — at Lærergerningen i Virkeligheden betragtes som ethvert andet Haandværk, og at Skolen for en stor Del staar isoleret uden virkelig Sammenhæng med Livet.

Vor febrilske Tid med dens Arbejdsspecialisering kræver først og fremmest udmærkede præcist arbejdende Maskiner, enten de nu ere af Kød og Blod eller af Træ og Metal. Arbejdsgiveren, enten det nu er Staten, Kommunen eller den private Kapitalist, betragter absolut det Individ, som udgaar baade fra Børneskolen og den højere Skole, som en næsten ubrugelig Arbejdsmaskine. Endnu er det en ret udbredt Mening hos Gaardmændene at betragte den Tid, Børnene tilbringer i Skolen, for Spild, egentlig som en Forringelse i Færdigheden, som et direkte Tab, og man har jo maattet ty til Bøder efter stigende Skala for blot nogenlunde at holde Børnene til Skolen. Af denne Opfattelse kommer Sogneraadenes uvillige og knebne Ydelser til Børneopdragerne —, de vil ikke betale ret meget til noget, som de ikke kan opdage noget virkeligt Resultat af —; de ved alt for vel, at de Kundskaber, som

de i Livet har haft nogen Nytte af, har de erhvervet paa alle andre Steder end i Skolen. En Student, som for Udkommets Skyld maa nedværdige sig til at søge Plads hos en Grosserer, maa gøre en lang Volontørtjeneste for at glemme sine akademiske Færdigheder og mojsommelig tilegne sig andre, som der er praktiske Brug for. Det samme gælder i Fabriken og Værkstedet. At kunne løse en 3. Grads Ligning honoreres kun med en god Karakter i Eksamen. Ude i de praktiske Kontorer betaler man med klingende Mønt den, som hurtigt og sikkert kan sammentælle de lange Talrækker i en Kassebog; og saaledes overalt. Den, som skal betale Arbejdet, vil have en god Arbejdsmaskine, som paa kortest Tid præsterer mest muligt Arbejde — og Skolen leverer intet brugeligt Materiale for det prak. Liv. Hertil kommer, at mange mener, at alle Samfundets Skadedyr, de, som befolker Fængsler, Drankeranstalter og sligt, de har en Gang siddet paa Skolebænk sammen, nydt den samme Undervisning — om man end ikke kan give Skolen Skylden for Ulykkerne, har den dog ikke formaaet at forebygge dem. Det er disse Omstændigheder, som gør, at man vender det døve Øre til for Lærernes Krav om højere social Anseelse og bedre Livsvilkaar. Derfor kunde det være paa Tide at finde en Skoleform, hvori Barnets Krav til en lys og sund Barndom kunde forenes med Lærernes Krav til en tryg Livsstilling.

En saadan Skolereform kan Haveskolen blive. For imidlertid at kunne blive Grundled i en virkelig, betryggende og varig Samfundsreform, maa den fra først af indrettes paa fuldt Fællesskab mellem alle Medarbejdere. Det kan ske paa den Maade, at den Familie, som kan og vil grundlægge en saadan Anstalt, dertil knytter unge Mennesker, ligeledes med Interesser og Evner, men sandsynligvis uden nogle Pengemidler, paa den Maade, at de lige straks optages som fuldt ligeberettigede Delejere, imod at Hovedparten af den Del af Udbyttet, som tilkommer dem som Vederlaget for deres Arbejdsydelse, indskydes i Foretagendet, indtil deres Del af det heles samlede Værdi er indbetalt. Da her ikke findes nogen Arbejdsgiver og heller ingen Lønarbejder, idet Arbejdsplanen hovedsagelig kommer til at lægges efter den sædvanlige Havedyrknings Fordringer, da alle Undervisningsfag og alt Arbejde

viser sig at være lige værdifuldt, eftersom intet kan udskydes uden at det hele lider derved, da den sunde maadeholdne Livsførelse uden unaturlige Stimulanser i Forbindelse med Jordens for hvert Aar voksende Ydeevne forhindrer, at Livslysten og Arbejdsevnen nedsættes ved nagende Brødbekymringer, er de væsentlige Aarsager til alvorlige Konflikter ryddede af Vejen.

Naar der ikke findes nogle Aarsager til Misundelse, Hovmod eller Brødnid, vil Menneskene i Forening kunne gennemføre et stort Arbejde uden at svækkes ved Kiv og Strid.

Et praktisk Resultat af en Undervisning, dreven efter ovenfor skildrede Principper, vilde være, at Eleverne erhvervede en hel Del Kundskaber og Færdigheder, som de direkte kunde benytte i Livet, enten de nu kom til at arbejde for egen Regning eller i andres Tjeneste. Den Omstændighed kunde maaske i vor praktisk anlagte Tid skaffe Sympati for en saadan Skole. Det vilde lette den praktiske Udførelse af Idéen.

Lettest kunde den realiseres i de mange Børnehjem rundtom i Landet, hvor alle de Smaavæsener, som Samfundet ikke rigtig vil vedkende sig opsamles, og i de fleste Fald udrustes uhyre kummerligt før Vandringen gennem Livet. Man har her temmelig ubegrænset Raadighed over Menneske-Materialet. Havejord findes der i Reglen ikke saa lidt af, og de Mænd og Kvinder, som vier sine Kræfter til denne Gerning, er for det meste drevne dertil af Menneskekærlighed, i hvert Fald skulde man nok kunne finde dem, som havde Lyst til at tage fat paa den ny Opgave. Ved Landsbyskolerne kunde Planen i det mindste til Dels realiseres. Ligeledes ved de mindre Byers Smaaskoler. I de tætbevoksede Storbyer vilde de største Vanskeligheder forefindes i Form af de omliggende Jorders Kostbarhed, men her vilde det ogsaa være allerheldigst, om en Krans af Haveskoler kunde yde Ungdommen Adgang fra de dystre, trange Kaserner ind imod det friske solaabne Land. Og de Børn, som har levet deres Barndom paa et Stykke Jord, som de selv fra først af har været med til at frugtbargøre og forskønne, vilde sikkert føle Glæden og Velværet ved dette Liv saa stærkt, at de maatte fortsætte Livet som Voksne paa samme Maade og derved ganske naturligt vilde komme til at bestræbe sig for at omforme Samfundet efter retfærdigere Grundsætninger.

Vegetariansk Restaurant,
Løvstræde 8, København.
L. Jørgensen Kirkelykke.

Vegetabilsk Paalæg til Smørrebrød.

Eget Fabrikat **Frokost-** & Eget Fabrikat
Middagsretter.
Hermetisk henkogt.
Beskrivelse gratis og franko.
Kompotfrugter & Frugtsafter; Orangemarmelade.
Alkoholfri Drue-Safter.
Alt for vegetarisk Husholdning.
Specialforretningen
„SANA",
Skindergade 28.
Telefon 5650 og Reservetelefon.

Vegetarisk Restaurant & Kur-Hotel, 79, Vesterbrogade 79.

Bestil til Deres Venner og Bekendte en Prøve-Aargang af „Solblink".

KØKKEN-UDSTYR
til vegetarisk Husholdning.
Bøgelund-Jensen,
Raadhusplads 2.
Telef. 3772. København.

Vegetar og Ikke- **Vegetar.**
Min Forretning, H. C. Ørstedsvej
46
anbefales med alt Vegetarisk.
Absolut billigste Indkøbssted.
Mine tilberedte Retter saavel Fars som Paalæg og Frokostretter.
Altid Variation og nylavet.
Albert Johansen,
»Vegetariansk Varehus«,
H. C. Ørstedsvej 46. Tlf. 5291.

Undgaa Mellemhandlere!
Fra **Frugtplantagen Bøgelund** tilsendes **udsøgt Frugt og Bær** billig til **Forbrugere.** Bestillinger bedes sendt til
Gartner **Fr. Madsen,** Humlebæk.

Annoncer til »Solblink« sendes til:
V. Figgé & E. Kristensens Bogtrykkeri, Nørregade 30, København K.

Udgivet af *Dansk Vegetarianerforening.*
Redaktør og Ansvarshavende: *John Bökelund,* Humlebæk.

V. Figgé og E. Kristensens Bogtrykkeri Nørregade 30. København. Telefon 2971 5 x.